

Gunnar Staalesen

Grote zus

UITGEVERIJ
XL
DEVENTER

1

Ik heb nooit in spoken geloofd. De bejaarde vrouw die mij op mijn kantoor opzocht, was dan ook geen spook. Maar wat ze me te vertellen had, wekte bij mij iets tot leven wat ik allang verdrongen had; het opende de deur van een donkere rommelzolder vol familiegeheimen waarvan ik het bestaan niet had vermoed. Sprakeloos bleef ik achter mijn bureau zitten, terwijl ik haar aankeek alsof ze daadwerkelijk een spook was.

2003 was in alle opzichten een wisselvallig jaar geweest. In september van het jaar daarvoor was ik nog maar net aan de lange arm der wet ontsnapt, of de muren van mijn kantoor kwamen al naar beneden, letterlijk. Het hotel dat zich oorspronkelijk alleen op de bovenste twee verdiepingen had bevonden, had zijn activiteiten naar het hele gebouw uitgebreid en men was flink aan het verbouwen geslagen. Schoorvoetend had de hoteldirecteur mijn oude afspraak met de eigenaar van het pand geaccepteerd, dat ik het recht hield op een kantoor in dit pand zolang ik als privédetective werkzaam bleef. Maar tijdens de verbouwing moest ik mijn heil elders zoeken. Tot aan de heropening in mei had ik vanuit een zogenaamd thuiskantoor gewerkt, een hoek van mijn woonkamer in de Telthusmuget. De cliënten nodig-

de ik nooit bij mij thuis uit. Met de meesten sprak ik af in een café of een andere uitgaansgelegenheid in de stad en omgeving. Daardoor had ik tegen wil en dank een vergelijkend warenonderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de koffie die er werd geschonken. Op een enkele uitzondering na stemden de resultaten me niet vrolijk. Inwendig was ik pikzwart geblakerd en nerveus als een jongerenpastor op een blackmetal-festival in het beruchte plaatsje Hell. En ook na dagen van verkrampde onthouding bleven de gevolgen nog merkbaar.

Toen ik in mei mijn kantoor terugkreeg, lag dat nog op dezelfde plek, vier trappen boven straatniveau, maar mijn wachtkamer was ik kwijt. Die was een hotelkamer geworden en mijn kantoor bevond zich nu in een hotelgang waar je je ogen goed de kost moest geven wilde je de deur vinden waarachter ik me bevond, als je tenminste op de juiste dag kwam. Die wachtkamer zou ik nauwelijks missen. In de afgelopen jaren was hij steeds minder gebruikt. Als ik er zelf langs liep, wierp ik altijd een snelle blik naar de bank om te zien of er weer een lijk zat. Dat was me immers al een keer overkomen. Degenen die nu op mij wensten te wachten, konden plaatsnemen op een van de banken in de hotelreceptie, vlak bij de ingang, waar het wisselende contingent receptionisten nu de twijfelachtige eer had als mijn

voorkamerassistent op te treden. Aan mijn kantoor hadden ze niets veranderd. Dat knapte ik zelf in een week tijd op. Tegelijkertijd maakte ik van de gelegenheid gebruik om oude spullen op te ruimen en grote schoonmaak te houden in mijn archief. Toen ik daarmee klaar was, vierde ik het met de aanschaf van een nieuwe fles aquavit, die ik netjes opborg in de onderste linkerla van mijn bureau, waar distilleerderij Simers al net zo lang het gebruiksrecht van had als ik van mijn kantoor.

In veel opzichten was ik tevreden over het resultaat. Ik had hetzelfde kantoor, alleen de omgeving was veranderd. En het adres was nog steeds Strandkaien 2, vierde verdieping.

Iedereen was welkom, wat het probleem ook was. Om mij nog te kunnen te verrassen moest je van goeden huize komen. Tenzij je uit Haugesund kwam met de mededeling dat je mijn zus was.

Ze keek me recht aan. ‘Was dit een verrassing voor je?’

‘Niet echt, nee.’

‘Heeft je moeder je over mij verteld?’

‘Nee. Maar toen ze overleden was, heb ik een kopie van het geboortebewijs en de adoptiepapieren gevonden.’

Ze keek me vragend aan. ‘En het is nooit in je opgekomen om contact op te nemen?’

‘Nee, helaas. Ik zat in die tijd midden in een scheiding en bovendien... Ik dacht dat als mijn moeder het zelf haar hele leven geheim had gehouden, ik geen respect voor haar zou tonen als ik het zou uitzoeken...’

Ze bleef me aankijken. Norma Johanne Bakkevik, zo had ze zich aan me voorgesteld. Geboren in 1927. Haar heldere ogen waren blauw als korenbloemen, ze had zilvergrijs haar en ondanks haar leeftijd was goed te zien dat ze vroeger een knappe vrouw moest zijn geweest. Maar ze deed me niet denken aan mijn moeder. Haar kleding was van een beetje gedateerde elegantie, een donkerblauwe jas op een rode jurk met zwarte stippels. Voor een vrouw van zesenzeventig bewoog ze zich nog opvallend gemakkelijk en ze had iets vastberadens en doelgerichts over zich

dat ik evenmin met mijn moeder kon associëren, zoals ik haar had gekend.

‘Dat snap ik. Pas toen mijn adoptieouders dood waren en ik hun papieren moest opruimen, kwam ik achter de naam van mijn echte moeder. Toen ik volwassen werd, hadden ze me wel verteld dat ik geadopteerd was, maar ik was nog maar een paar dagen oud toen ik bij hen kwam en bij hen ben ik opgegroeid, dus voor mij was het toen ook niet zo belangrijk. Voor mij waren zij mijn ouders, nog steeds eigenlijk, in mijn hoofd. Jouw... onze moeder... Ze is altijd een vreemde voor me gebleven.’

‘Ja.’

‘Toen ik haar in februari 1975 opzocht, moest ze eerst van de schrik bekomen, maar daarna was ze verrassend open.’ Ze trok een scheve glimlach. ‘Ze keek net zoals jij een kwartier geleden deed.’

‘Aha. Heeft ze je ook verteld wie je vader was?’

‘Weet jij het?’

‘Nee.’

‘Nou, ze heeft het me inderdaad verteld. Een rondtrekkende predikant die met enige regelmaat naar Hjelmeland in Ryfylke ging, waar zij opgroeide. Ik heb ook geprobeerd om meer over hem te weten te komen, maar dat viel nog niet mee. Hij had zijn sporen goed weten uit te wissen, om het zo maar uit te drukken. Peter Paulus Haga.’

Er ging een schok door me heen. ‘Was dat echt zijn naam? Peter Paulus Haga?’

‘Ja. Zegt jou dat wat?’

‘Die naam kwam voor in een zaak waar ik een paar jaar geleden mee bezig was.’

‘Een actuele zaak?’

‘Nee. Het klinkt misschien een beetje gek, maar het was een zaak die toen precies honderd jaar oud was. En in een van de zijsporen daarvan kwam ene Peter Paulus Haga voor. Als slachtoffer van moord, welteverstaan.’

‘Dus hij werd vermoord!’

‘Ja.’ Ik deed haar kort verslag van die zeer bijzondere zaak die ik eind 1999 in handen had gekregen. Ze luisterde aandachtig en toen ik klaar was, bleef ze een tijdje voor zich uit zitten kijken, met haar blik niet op mijn kantoor, maar op het verleden gericht. Toen ze uiteindelijk weer naar het heden terugkeerde, vroeg ze: ‘Wist onze moeder hiervan?’

‘Dat betwijfel ik. Ze was al jaren dood toen ik die zaak kreeg en in haar nagelaten papieren heb ik geen enkele verwijzing naar Peter Paulus Haga gevonden.’

‘Wat vond je daar dan wel?’

‘Weinig. Je geboortebewijs en de adoptiepapieren, zoals ik al heb verteld. En een paar krantenknipsels over een jazzorkest dat zich The Hurricanes noemde.’

‘O? Hield ze van jazz?’

‘Niet dat ik weet. Ik herinner me haar als een bescheiden vrouw die op zondag meestal naar de kerk ging. Maar wel zonder mijn vader. Die zat thuis boeken te lezen over Scandinavische mythologie. Zelf ging ik altijd de bergen in.’

‘Een beetje aparte familie, als ik het zo hoor.’

‘Ja, dat was misschien wel zo.’ Nu was het mijn beurt om over het verleden te mijmeren.

Ze verbrak de stilte. ‘Kun je je herinneren of je ooit in Haugesund bent geweest?’

‘Alleen op doorreis. ’s Zomers gingen we vaak op bezoek bij mijn opa en oma in Ryfylke en meestal namen we dan de nachtboot naar Stavanger. Maar het is denk ik een paar keer gebeurd dat we via Haugesund gingen, omdat mijn moeder daar een nicht en een oude tante wilde bezoeken.’

‘Ja, het was natuurlijk háár bruiloft waar ze naartoe ging. Ik weet nog dat ik haar zelf daarnaar gevraagd heb toen ik bij haar was. Het enige wat ze me toen vertelde, was dat ze naar een bruiloft van een nicht van haar in Haugesund was geweest; dat was in januari 1942. Trouwens... ik geloof dat ze zei dat de bruidegom uit Bergen kwam en in een orkest speelde.’

‘Zeker in The Hurricanes. Daarom zal ze die knipsels wel bewaard hebben.’

‘Ja, misschien wel.’

‘Hier, kijk zelf maar.’ Ik trok een bureaula uit en vond na enig zoeken een vergeelde envelop. Ik maakte hem open en haalde er een oud krantenknipsel uit dat ik had bewaard. Het kwam uit een plaatselijke krant, waarschijnlijk uit Bergens Tidende, ergens in de jaren vijftig, en ging over een soort herdenkingsconcert van een jazzkwintet uit het interbellum, dat zich The Hurricanes noemde, in een muziekcafé dat The Golden Club heette. Onder aan het knipsel stonden de namen van de vijf musici. De enige naam die me eerder was opgevallen, was die van de saxofonist, Leif Pedersen, omdat een jeugdvriend van me hem had genoemd in verband met een huiszoeking die ik had verricht. Dat was in een woning waar ik zelf als kind met mijn moeder op bezoek was geweest, bij een vriendin van haar die familie was van diezelfde Leif Pedersen. Ik weet nog dat ik dacht dat ze misschien daarom die artikelen had uitgeknipt, zonder dat ik daar verder over had nagedacht. Nu kwam Norma met een andere verklaring, een die vrij logisch klonk.

Bijna uit gewoonte schreef ik in mijn notitieblok: *The Hurricanes?* Mocht ik een keer een rustig dagje hebben, en uit ervaring wist ik dat daar geen gebrek aan zou zijn, dan kon ik het altijd eens gaan uitzoeken, al was het maar voor de lol.

‘Heb je zelf kinderen, Varg?’

‘Een zoon, Thomas. Hij woont in Oslo met mijn kleinzoon Jacob, van twee. En jij?’

Opeens maakte ze een verdrietige indruk. ‘Ik had twee kinderen, Petter en Ellen. Maar Petter kwam om in 1980. Hij was aan boord van de Alexander Kielland, het olieboorplatform dat gekapseisd is. Maar ook hij had een kind, een dochter, Karen, die nu vierentwintig is. Ellen heeft geen kinderen gekregen.’

‘Dus onze moeder had nakomelingen die ze nooit ontmoet heeft.’

‘Ja, zeg dat wel. Zelf heb ik haar alleen die ene keer gezien, op 5 februari 1975. Toen heeft ze me over jou verteld en later heb ik je gevolgd, met lange tussenpozen en altijd op afstand. Maar je naam duikt wel eens op in het nieuws, en helemaal nu we internet hebben.’

‘Zit jij op internet?’

‘Ja, natuurlijk. Verbaast je dat? Ik mag dan wel dik in de zeventig zijn, maar ik ben nog niet dement.’

‘Nee, nee. Zelf ben ik nooit een van de snelsten geweest op dat gebied, dus...’ Verontschuldiging hief ik mijn handen op.

Ze glimlachte als iemand die het beter weet. ‘Zeg... Misschien vraag je je af waarom ik je nou net vandaag ben komen opzoeken?’

‘Tja, nu je het zegt...’